

Lietuvos tarptautiniai veiksmai dėl branduolinės saugos Lietuvos kaimynystėje - Astravo AE grėsmės

Užsienio reikalų ministerija

Išorinių ekonominių santykių ir ekonominio saugumo politikos
departamentas

Andrius Pulokas

2022-11-30

Lietuvos pozicija

Astravo AE – grėsmė Lietuvos nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai.

Lietuva kėlė ir kels **nesaugios atominės elektrinės Astrave** problemas **tarptautinėje bendruomenėje, dvišaliuose bei daugiašaliuose santykiuose, tarptautinėse organizacijose**, reikalaujama imtis atsakomybės ir veiksmų.

Kodėl Astravo AE nesaugi?

Netinkama vieta

- 40 km iki Lietuvos (ES/NATO narės) sostinės
- Neatlikti seisminiai aikštelės tyrimai
- Neįvertintos aikštelių alternatyvos

Neatsakingas požiūris

- Saugos kultūros stoka (incidentai)
- Informacijos slėpimas, neigimas, manipuliacija
- Ekspertizės, patirties ir kompetentingos priežiūros stoka

Ekonomiškai nepagrįstas projektas

- Finansinė/politinė priklausomybė nuo RU
- Taupymas saugos sąskaita
- BAE elektros realizavimas – nėra paklausos nei vidaus, nei eksporto rinkose.
- TVF: BAE verslo modelis netvarus, didina einamosios sąskaitos deficitą

Hibridinių grėsmių šaltinis

- Dezinformacija/karinės provokacijos
- Diversijos kritinei infrastruktūrai
- Rizika politiniam stabilumui

Tarptautinių branduolinės saugos ir aplinkosaugos standartų pažeidimai

- Espo konvencijos pažeidimai (2014 , 2019, 2020)
- Orhuso konvencijos pažeidimai (2011,2014, 2017, 2021)
- ES streso testų ataskaitoje nustatyti trūkumai (2018, 2021)

Situacijos su Astravo AE status quo

- 2021 birželio mėn buvo pradėta Astravo AE I bloko pramoninė (komercinė) eksploatacija.
- Nuo 2022 balandžio mėn iki 2022 lapkričio mėn. Astravo AE I blokas neveikė.
- 2022 lapkričio 9 d. Astravo AE I bloko veikla atnaujinta.
- 2021 04 19 atvežtas kuras II blokui (baigtumas 85 proc.)
- 2021 lapkričio 24 d. Lietuvos URM, reaguodama į Baltarusijos planus pradėti Astravo AE 2-ojo bloko fizikinį paleidimą, įteikė Baltarusijos ambasados Lietuvoje atstovui protesto notą.
- 2021 gruodžio 27 d. buvo pakrautas branduolinis kuras į Astravo AE II bloką ir pradėtas fizikinis paleidimas. Komercinės eksploatacijos pradžia buvo numatyta 2022 m. I pusmetyje, vėliau atidėta iki 2023 m. I ketv.

Lietuvos tikslai

Strateginis tikslas – nesaugios Astravo AE uždarymas.

Trumpo laikotarpio tikslai:

- Tarptautinio spaudimo dėl branduolinės saugos ir aplinkos apsaugos reikalavimų įgyvendinimo Astravo AE išlaikymas (LT ir ES gyventojų apsauga)
- Astravo AE elektros patekimo į Lietuvos rinką užkardymas
- Sinchronizacijos projekto spartinamas

Veikimas tarptautiniu mastu

Lietuvos institucijos koordinuotai siekia sutelkti tarptautinės bendruomenės dėmesį į Astravo AE saugos problematiką:

- Tarptautinėje atominės energijos agentūroje (TATENA);
- Jungtinių Tautų konvencijose (Espo, Orhuso, Vandens);
- Jungtinė panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyvių atliekų tvarkymo konvencijos peržiūros susitikimuose;
- Branduolinės saugos konvencijos (BSK) peržiūros susitikimuose;
- Baltijos Ministrų Taryboje;
- Europos Sąjungos institucijose;
- Kaimyninėms ir ES šalims, partneriams;